

PREGLED STANJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA I JAVNIH FINANCIJA - listopad 2013.

Matija Kroflin, mag.oec¹

Sažetak

Republika Hrvatska je u razdoblju 2009.-2012. zabilježila drugi najveći kumulativni pad BDP u EU. Veći pad od 11,2 posto ostvarila je jedino Grčka čiji je BDP kumulativno pao za 21,5 posto.

U istom periodu Hrvatska je ostvarila i najnižu prosječnu stopu zaposlenosti na razini EU od samo 53,4 posto, a u prvih 9. mjeseci 2013. u RH je registrirana stopa nezaposlenosti bila prosječno 20 posto. Vrhunac broja nezaposlenih dosegnut je u veljači 2013. kada je bilo ukupno 375.400 nezaposlenih osoba.

U prvom kvartalu 2013. BDP je u RH pao za 1,5 posto, a u drugom za 0,7 posto. Time je Hrvatska ušla u 7. uzastopni kvartal opadanja gospodarske aktivnosti, a kretanje indeksa aktivnosti poput indeksa industrijske proizvodnje, indeksa građevinskih radova i trgovine na malo ukazuju da će vjerojatno i treći kvartal 2013. ekonomija biti u silaznoj putanji. Ipak, u 2. kvartalu 2013. došlo je do usporavanja gospodarskog pada u Hrvatskoj i EU te ubrzanja rasta u tranzicijskim ekonomijama kao i do oporavka domaće potrošnje pa se očekuje da će pad u trećem kvartalu biti manji od onog u drugom ili da će ekonomija stagnirati.

Vlada je u nedavno predstavljenim Smjernicama ekonomske i fiskalne politike 2014.-2016. po drugi puta snizila prognozu rasta za ovu godinu i ona trenutno iznosi 0,2 posto. EK očekuje da će naše gospodarstvo ove godine pasti za 1 posto.

¹ matija@nsz.hr

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

- **REALNI BDP u razdoblju od 2008.-2012.** kumulativno je pao za **11,2 posto** (drugi najveći pad u EU, nakon Grčke (-21,5%)). **Nominalni BDP** je pao za **2,6 posto**.
- **U 1. kvartalu 2013.** realni je BDP pao za **1,5 posto**, a u drugom kvartalu za **0,7 posto** (7. uzastopni kvartal).
- **Vlada je od početka godine dva puta smanjivala prognoze rasta za 2013.** Trenutno se projicira realni rast od **0,2 posto** (kod donošenja Proračuna projicirao se rast od 1,8 posto, a kod rebalansa rast od 0,7 posto). **EK** nam predviđa pad od 1 posto, **MMF** od 0,6 posto, a **EIZ** pad od 0,5 posto.
- **U 2014.** **EK** predviđa rast od **0,2 posto**, **Vlada** rast od **1,3 posto**, **MMF** rast od **1,5**, a **EIZ** rast od **1,2 posto**.

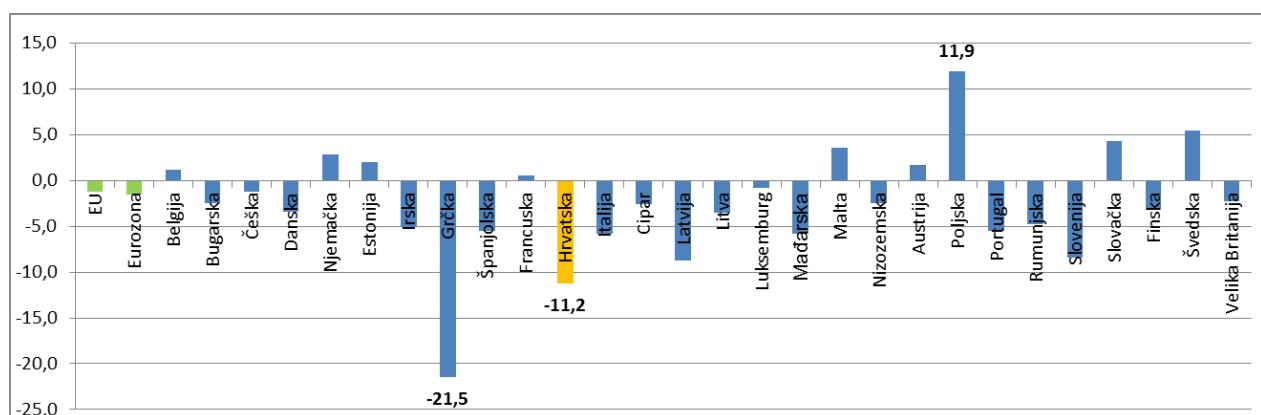
Tablica 1. Nominalne i realne vrijednosti bruto domaćeg proizvoda

GODINA	HRVATSKA				EU	EU 10
	NOMINALNI BDP (mlrd kn)	Nominalne st. rasta (%)	REALNI BDP (mlrd kn)	Realne st. rasta (%)		
1	2	3	4	5	6	7
2008.	343,4	7,9	300,1	2,1	0,3	2,7
2009.	328,7	-4,3	279,3	-6,9	-4,3	-8,1
2010.	323,8	-0,5	272,9	-2,3	2,1	1,7
2011.	330,2	2,1	272,8	0,0	1,6	3,6
2012.	330,2	0,0	267,4	-2,0	-0,3	1,3
2013. (1.kv.)	75,9	6,1	61,0	-1,5	-1,4	0,4
2013. (2. kv.)	82,9	0,9	66,3	-0,7	-0,2	1,0
Kumulativno (2008.-2012.)		-2,6		-11,2		

Izvor: DZS, Eurostat (obrada NSZVO)

- **Eu je 2012. zabilježila pad od 0,3 posto, dok su tranzicijske zemlje usporile u odnosu na 2011. i ostvarile rast od 1,3 posto. Daljnje slabljenje gospodarske aktivnosti nastavilo se i u prvom kvartalu 2013. dok u drugom dolazi do usporavanja gospodarskog pada u Hrvatskoj i EU te ubrzanja rasta u tranzicijskim ekonomijama.**
- **EK u 2013. očekuje usporavanje ekonomskog pada i oporavak u većini europskih zemalja. Najveći bi pad trebale ostvariti Cipar (-8,7%) i Grčka (-4,2%) dok bi Hrvatska ukoliko pad bude 1 posto trebala biti 7 zemalja po veličini pada BDP-a u 2013. Od tranzicijskih zemalja u 2013. se očekuje pad samo u Sloveniju (-2%), a najviše stope rasta trebale bi ostvariti Latvija (3,8%) i Litva (3,1%).**

Slika 1. Kumulativni pad realnog BDP-a u razdoblju 2009.-2012.

Izvor: Eurostat

POTROŠNJA

Tablica 2. Osnovne sastavnice potrošnje i udio ukupne potrošnje u BDP-u

GODINA	Nominalni BDP (mlrd kn)	Osnovne sastavnice potrošnje (mlrd kn)			Udio potrošnje u BDP-u
		Kućanstva	NPUSK*	Država	
1	2	3	4	5	9
2010.	323,8	189,3	3,1	65,0	79,5%
2011.	330,2	194,5	3,3	65,3	79,7%
2012.	330,2	195,4	3,3	65,3	79,9%
2013. (6.mj.)	158,9	97,9	1,7	32,6	83,2%

*Neprofitne udruge koje služe kućanstvima

Izvor: DZS

- **Na POTROŠNUJU otpada oko 80 posto BDP-a RH i to je komponenta o kojoj u najvećoj mjeri ovisi kretanje BDP-a.**
- **OSOBNA POTROŠNJA čini najveći dio ukupne potrošnje (58,3 % BDP-a).**
- **U EU ona iznosi 56,3 posto, a u EU 10, 57,8 posto.**

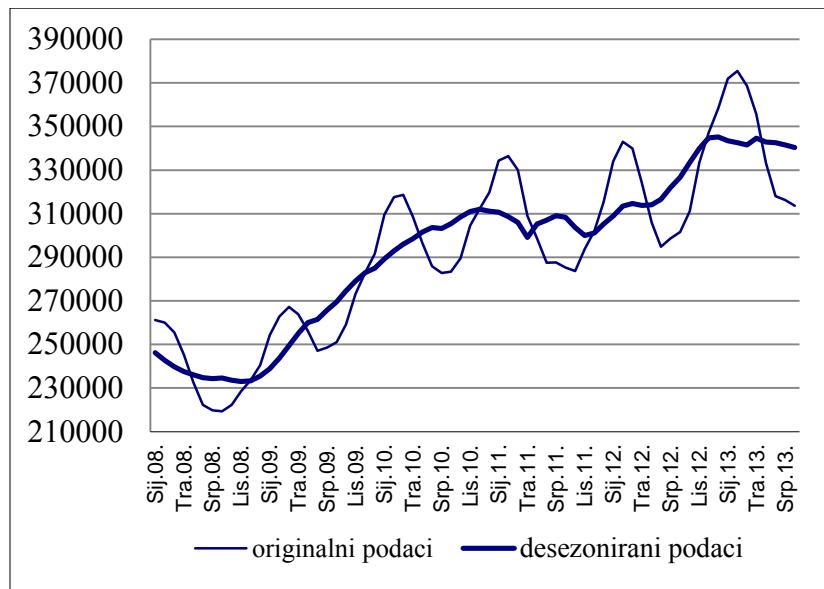
- **Nakon 5 uzastopnih kvartala pada osobne potrošnje** u 2. kvartalu 2013. došlo je do **rasta te varijable od 0,5 posto** što je u najvećoj mjeri dovelo do usporavanja pada gospodarske aktivnosti.
- **U 2. kvartalu** je porasla i potrošnja države za 1,3 posto te su prvi puta u posljednjih 9 kvartala porasle bruto investicije u fiksni kapital u iznosu od 0,9 posto.
- **Neto izvoz** kao četvrta komponenta BDP-a ima relativno mali i pretežito negativan efekt jer Hrvatska više uvozi nego izvozi roba i usluga. Također, ukupan izvoz roba i usluga ima manji udio u ukupnom BDP-u od ukupne osobne potrošnje. Na kraju 2012. izvoz je iznosio 43,4 posto BDP-a, a osobna potrošnja je iznosila 59,2 posto.
- **Uvozna komponenta finalne potrošnje kućanstava** kreće se oko 40 posto.

INDEKSI AKTIVNOSTI

- **OBUJAM INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE** – industrijska proizvodnja je u stalnom padu od kraja 2008. Od početka 2009. do kraja 2012. kumulativno je pala za 16,4 posto. U prvih 8. mjeseci 2013. pad je u prosjeku iznosio 2,1 posto mjesечно.
- **REALNI PROMET TRGOVINE NA MALO** – nakon blagog rasta od 0,9 posto u 2011. realni promet trgovine na malo ponovno je u 2012. pao za 3,9 posto. Od 2009. do 2012. kumulativni pad iznosi 20,4 posto. U prvih 8. mjeseci 2013. prosječni pad je iznosio 0,7 posto mjesечно.
- **OBUJAM GRAĐEVINSKIH RADOVA** – kriza je u tom sektoru imala najveći utjecaj i fizički obujam građevinskih radova u stalnom je padu od početka 2009. Otada do kraja 2012. obujam građevinskih radova kumulativno je pao za gotovo 40 posto. U prvih 8 mjeseci 2013. pad je u prosjeku iznosio 5,1 posto mjesечно.

NEZAPOSENOST

Slika 2. Broj registriranih nezaposlenih osoba u RH (siječanj 2008. – kolovoz 2013.)

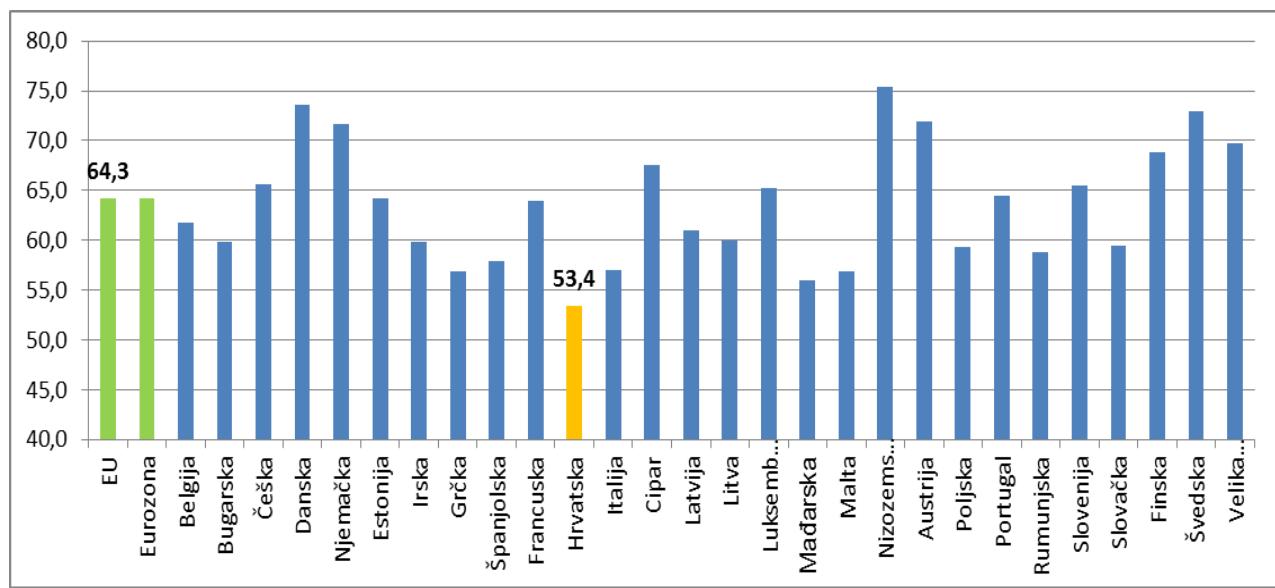

Izvor: EIZ

- **BROJ NEZAPOLENIH** povećan je s prosječne **236.741 osobe** tijekom 2008. na **375.400 osoba** u veljači 2013.
- **U srpnju 2013.** bilo je **313.675** nazaposlenih osoba.
- **REGISTRIRANA STOPA NEZAPOLENOSTI** je tijekom 2008. iznosila **13,4 posto**, a u prvih 9. mjeseci 2013. prosječno je iznosila **20%**.
- Prema podacima Eurostata već prognoziranu anketnu stopu nezaposlenosti od RH (19,1%) u 2013. unutar EU-a ostvarit će samo Španjolska (27%) i Grčka (27%). Prosječni EU-a je **11,1 posto**.

- **STOPA ZAPOSLENOSTI** u Hrvatskoj pala je sa **57,8 posto** u 2008. na **50,7 posto** u 2012. Prema podacima Eurostata Hrvatska već duži niz godina ima najnižu stopu zaposlenosti u EU.
- **U prvom kvartalu 2013. stopa zaposlenosti pala je na 47,5 posto, odnosno najnižu razinu od početka 2008.**
- Prema podacima **HZMO** broj osiguranih osoba u razdoblju od 2008.-2012. pao je za 172.108 osoba, a broj korisnika mirovina povećao se za 69.402 osobe. **Odnos osiguranika i korisnika mirovina u tom se periodu smanjio s 1,39 na 1,19 osiguranika po korisniku.**

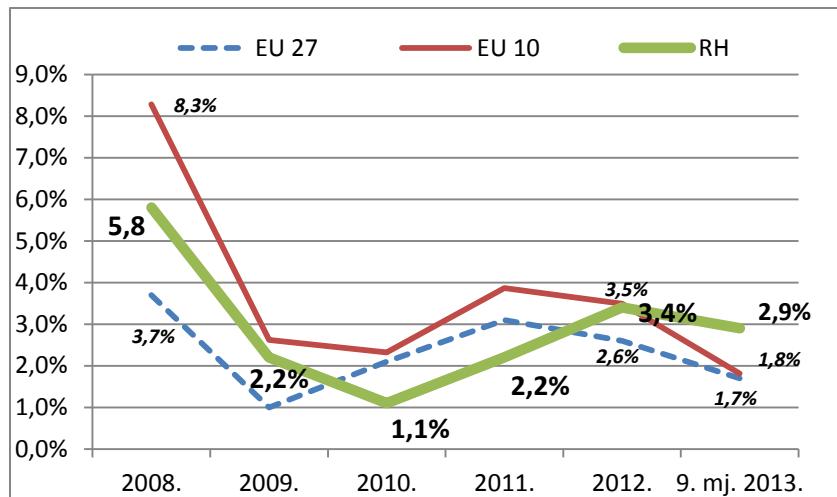
Slika 3. Prosječna stopa zaposlenosti u razdoblju 2009. - 2013.

Izvor: Eurostat

INFLACIJA

Slika 4. Prosječne godišnje stope rasta HIPC-a (harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena)

Izvor: Eurostat

- **PROSJEČNA GODIŠNJA STOPA INFLACIJE** mjerena indeksom potrošačkih (DZS) cijena u razdoblju od 2009. do kraja 2012. kumulativno je porasla za **9,6 posto**.
- **U prvih 9. mjeseci 2013.** prosječna godišnja stopa inflacije prosječno je porasla za **2,9 posto**.
- Stopa rasta inflacije od početka godine usporava.

- **INFLACIJA** mjerena **harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena** u Hrvatskoj je tijekom **2013.** promjenila trend te je rast potrošačkih cijena usporen, iako znatno manje nego na razini EU i tranzicijskih zemalja.
- U 9. mjeseci **2013.** inflacija mjerena HICP-om u RH je prosječno iznosila **2,9 posto**.
- Veću inflaciju od Hrvatske u prvih 9. mjeseci ostvarile su samo Rumunjska (3,9 %), Estonija (3,6%) i Nizozemska (3,0%).

MEDUNARODNA RAZMJENA I INOZEMNA ZADUŽENOST

- **SALDO TEKUĆEG RAČUNA PLATNE BILANCE** u 2012. je bio uravnotežen.
- **NETO IZVOZ ROBA I USLUGA** nakon pozitivnog predznaka u 2012. kada je godina završila s većim izvozom od uvoza u iznosu od 2,3 mlrd kn, u 2. kvartalu 2013. zabilježio je minus od 4,3 mlrd kuna.
- **POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM** u 2012. je iznosila 59,4 posto, dok je u prvih 7. mjeseci 2013. pala na 54,6 posto.
- **INOZEMNI DUG** se u 2012. blago smanjio u odnosu na 2011. i iznosio **44,8 mlrd eura** (102,3 % BDP-a). U prvih 7. mjeseci 2013. inozemni dug je ponovno porastao na 45,9 mlrd eura

JAVNE FINANCIJE

Slika 4. Deficit i javni dug opće države u razdoblju 2009.-2012.

Deficit proračuna opće države					Javni dug konsolidirane opće države				
	2009.	2010.	2011.	2012.		2009.	2010.	2011.	2012.
Španjolska	-11,2	-9,7	-9,4	-10,6	Grčka	129,7	148,3	170,3	156,9
Grčka	-15,6	-10,7	-9,5	-10,0	Italija	116,4	119,3	120,8	127,0
Irska	-13,9	-30,8	-13,4	-7,6	Portugal	83,7	94,0	108,3	123,6
Portugal	-10,2	-9,8	-4,4	-6,4	Irska	64,8	92,1	106,4	117,6
Cipar	-6,1	-5,3	-6,3	-6,3	Belgija	95,7	95,5	97,8	99,6
Velika Britanija	-11,5	-10,2	-7,8	-6,3	Francuska	79,2	82,4	85,8	90,2
Hrvatska-ESA	-5,3	-6,4	-7,8	-5,0	Velika Britanija	67,8	79,4	85,5	90,0
Francuska	-7,5	-7,1	-5,3	-4,8	Cipar	58,5	61,3	71,1	85,8
Češka	-5,8	-4,8	-3,3	-4,4	EU 27	74,6	80,0	82,5	85,3
Slovačka	-8,0	-7,7	-5,1	-4,3	Španjolska	53,9	61,5	69,3	84,2
Nizozemska	-5,6	-5,1	-4,5	-4,1	Njemačka	74,5	82,4	80,4	81,9
Danska	-2,7	-2,5	-1,8	-4,0	Mađarska	79,8	81,8	81,4	79,2
Slovenija	-6,2	-5,9	-6,4	-4,0	Austrija	69,2	72,0	72,5	73,4
EU 27	-6,9	-6,5	-4,4	-3,9	Malta	66,4	67,4	70,3	72,1
Belgija	-5,6	-3,8	-3,7	-3,9	Nizozemska	60,8	63,1	65,5	71,2
Poljska	-7,4	-7,9	-5,0	-3,9	Poljska	50,9	54,8	56,2	55,6
Hrvatska	-3,1	-4,3	-4,5	-3,5	Hrvatska-ESA	36,6	44,9	51,6	55,5
Malta	-3,7	-3,6	-2,8	-3,3	Slovenija	35,0	38,6	46,9	54,1
Litva	-9,4	-7,2	-5,5	-3,2	Hrvatska	35,7	42,2	46,7	53,7
Italija	-5,5	-4,5	-3,8	-3,0	Finska	43,5	48,6	49,0	53,0
Rumunjska	-9,0	-6,8	-5,6	-2,9	Slovačka	35,6	41,0	43,3	52,1
Austrija	-4,1	-4,5	-2,5	-2,5	Češka	34,2	37,8	40,8	45,8
Mađarska	-4,6	-4,3	4,3	-1,9	Danska	40,7	42,7	46,4	45,8
Finska	-2,5	-2,5	-0,8	-1,9	Latvija	36,9	44,4	41,9	40,7
Latvija	-9,8	-8,1	-3,6	-1,2	Litva	29,3	37,9	38,5	40,7
Bugarska	-4,3	-3,1	-2,0	-0,8	Švedska	42,6	39,4	38,4	38,2
Luksemburg	-0,8	-0,9	-0,2	-0,8	Rumunjska	23,6	30,5	34,7	37,8
Švedska	-0,7	0,3	0,2	-0,5	Luksemburg	15,3	19,2	18,3	20,8
Estonija	-2,0	0,2	1,2	-0,3	Bugarska	14,6	16,2	16,3	18,5
Njemačka	-3,1	-4,1	-0,8	0,2	Estonija	7,2	6,7	6,2	10,1

Izvor: Eurostat

- **DEFICIT** opće države prema nedavno objavljenom DZS-ovom *Izvješću o prekomjernome proračunskome manjku i razini duga opće države* iznosi 5 posto, a ne 3,5 posto, koliko je iznosio prema dosadašnjoj metodologiji Ministarstva financija. Primjenom europske (ESA 95) metodologije u periodu 2009.-2012. deficit je u prosjeku bio veći za 2,3 posto BDP-a.
- Ulaskom u EU Hrvatska je ušla u Europski semestar – mehanizam koordinacije i nadzora nad ekonomskim politikama zemalja EU.
- Zbog premašaja granice deficita od 3 posto BDP-a do kraja godine Hrvatska će ući u *Proceduru prekomjernog deficit* čiji je cilj kroz tri ili više godina smanjiti deficit ispod 3 posto.
- U sklopu te procedure Hrvatska će dobiti preporuke o dinamici smanjivanja deficit-a, a mjere za njegovo smanjenje morat će oblikovati Vlada RH i prikazati kroz Nacionalni program reformi i Program konvergencije – dokumente koje će slati EK na procjenu.
- Vlada u Smjernicama ekonomske i fiskalne politike za 2014. planira deficit od 5,5 posto - po staroj metodologiji. Primjena različitih metodologija otežava procjenu stvarnog stanja u javnim financijama.